

Junák – svaz skautů a skautek ČR

STŘEDISKO LOŠTICE

715. 08

práce na téma:

Bud' připraven!

Jaroslav Tříška
(Jerry)

Jesenický Vůdcovský lesní kurz

Mohelnice

2007

Obsah:

1) Úvod.....	3.
2)Výklad hesla - reflexe.....	3
3) Srovnání amerického a českého serveru.....	4
4) Vedení schůzky na téma „Bud' připraven!“.....	4
4.1)Pravidla diskuze pro skauty.....	6
4.2) Komunikativní dovednosti pro vedoucí.....	7
5) Závěr.....	8
6) Zdroje.....	8

1) Úvod

Práce se ve své první části věnuje krátké reflexi skautského hesla: „Bud' připraven!“ a nástinem toho, jak děti v Junáku chápou jeho výklad. Následuje srovnání amerického serveru „Ready Kids“, který je tomu českému „Bud' připraven“ obsahově nejbliž. Zaobírá se stránkou motivační, obsahovou i způsobem zprostředkování informací. Nejobsáhlejší oddíl práce se soustřeďuje na vedení skautské schůzky tématicky zaměřené na aplikaci hesla „Bud' připraven!“. Zmiňuje hlavně motivační hry a metodické postupy při vedení diskuze.

2) Výklad hesla - reflexe

„Bud' připraven!“ skautské heslo, tradované celé generace, pucované a olešřované snad až do takového lesku a hladkosti, kdy jej nelze uchopit, protože je moc kluzké. A tak se vystavuje ve skleněné vitrínce s popiskem...

Každý skaut ho zná, ale běžně se stává, že na schůzce shání nůž od kamarádů nebo od vedoucího. Děti ho vnímají, ale nemají zažité. Představuje pro ně něco, co tu bylo a bude, jako tolik jiných věcí a tradic, které je mjí.

Interpretace je pro ně většinou KPZ, kterou jim kdysi vedoucí doporučil, nebo nakázal nosit (a když ji mají tři z družiny, je to úspěch) a první pomoc, jež konkretizují resuscitací, záchranou tonoucího nebo zastavením tepenného krvácení.

Skaut by měl být připraven hlavně na drobnosti, které ho denně potkávají, nebo se kterými se ze své zkušenosti častěji setkává. Kdyby si tohle děti uvědomily, začaly by si dělat KPZ z vlastní potřeby a naučily by se její pružně obměňovat podle toho, co budou empiricky očekávat, ne prkenně podle návodu z knížky.

Toho by se u vnímavějších skautů dalo implicitně docílit tím, že mu v situaci, kdy něco potřebuje, řekneme: „Kdybys tady měl v KPZ kus drátku, měl bys vyhráno.“ A teprve po odsouhlasení dotyčnému drátek nabídnout. Lepší variantou by bylo, kdyby si skaut v dané situaci pomohl sám nějakou alternativou.

3) Srovnání amerického a českého serveru

„Zachránit tonoucího, přivolat záchrannou službu, bránit se proti šikaně, zkrátka úspěšně řešit situace, které ohrožují bezpečnost, život nebo zdraví, vyžaduje hodně znalostí a dovedností. Právě osvojování takových poznatků je cílem internetového projektu, který pod názvem "Buď připraven" připravilo SYMBIO pro Junáka – svaz skautů a skautek ČR.“²

Tento článek z oficiálních stránek Junáka přiléhavě poukazuje na skutečnost, jakou se dětem prezentuje skautské heslo. Navíc je oddíl „Jak na to“ psán strohou učebnicovou formou, což je jeden z hlavních nedostatků tohoto serveru. I motivační části výrazně pokulhávají. Hry, které jsou na stránkách po registraci přístupné jsou vlastně testy.

Oproti tomu na stránkách americké vlády <http://www.ready.gov/kids/fun/index.html> dítě hned ze začátku uvítá rodina antropomorfních pum (Otec má klobouk, šátek, zelené kraťasy, sbalený batoh a u pasu baterku a polní lahev). Tato zvířata se společně připravují na možnost přírodní katastrofy, což je prezentováno prvně v několika jednoduchých krocích, dále pak v humorném komiksu i hrách. Na stránkách je možnost stáhnout si i omalovánky a wallpapery.

Ve srovnání s českým serverem Buď připraven je zde velice silná motivační a snadno zapamatovatelná obsahová část, ale upevnění znalostí je provedeno obyčejným testem bez obrázků.

4) Vedení schůzky na téma „Buď připraven!“

Jak vést schůzku na toto téma? Jistě všichni známe bod, kdy položíte otázku, která by měla rozpoutat debatu, ale následuje jen rozpačité ticho. Stejný problém najdeme jak u dospělých, tak u dětí. Na otázku nejsou připraveni, nemají se čeho chytit a raději, než by něco pláclí, nechávají to na ostatních a tak nikdo neříká nic.

---

² *Buď připraven* [online]. [cit. 4. 12.2006].

Nejlepší způsob, jak načít debatu je nějakou tvůrčí činností. Vlčatům můžeme nechat nakreslit obrázek, jak si představují heslo „Buď připraven“ a následně s nimi diskutovat o obsahu kreseb. Tato varianta dává vedoucímu možnost soustředit se na ty aspekty obrázku, jež směřují k vytyčenému cíli, chytit se jich a dále s nimi pracovat. Obrázky se pak mohou vyvěsit v klubovně na nástěnkou.

Další činnost, která navíc dítěti osvojí znalost základního obsahu KPZ, je rozdání papírů s jednotlivými součástmi. Úkolem je pak chodit mezi ostatními a zapisovat si jména těch, kdo v KPZ tuto věc mají. Jména by se měla co nejméně opakovat. Záměrně je zahrnuta i obecná položka: „Něco, co sám považuji za důležité“, na níž se po skončení činnosti zaměříte.

Poslední aktivita, která není náročná na materiály, jako jsou papíry a tužky a dá se tak pohodlněji provést třeba v přírodě, je hra, v níž družinu, či oddíl rozdělíte podle počtu členů do skupin. Těm pak sdělíte, že budou dětem na své základní škole přednášet o svém hesle či KPZ a ať si připraví, co budou povídat. Po uplynutí doby na přípravu, dáte vždy jedné skupince prostor pro čtení a ostatním možnost se vyjádřit.

Výhodou těchto metod je, že děti mají něco, o co se mohou opřít. Neloví přímo z hlavy a je pro ně daleko snazší se postavit za splněný úkol, než-li něco prohlásit do napjatého ticha. A protože příklady táhnou ze všeho nejvíce, je dobré do programu schůzky zařadit i vlastní příhody nebo ukázat vybavenost vlastní KPZ či batůžku.

Důležitým aspektem je i samotné vedení diskuze. A protože „být připraven“ a mít vše promyšlené (z hlediska činností i interpersonálních návyků) je většinou předzvěstí dobře vedené schůzky, shrnuje tato práce několik nejdůležitějších bodů jak diskuzi vést. Tyto body jsou rozděleny do dvou základních skupin.

První skupina jsou pravidla, kterými by se měli řídit účastníci diskuze – skauti, protože jakákoliv prezentace, či činnost probíhá mnohem lépe, pokud si je každý vědom pravidel a podle nich jedná. Druhá obsahuje rady pro vzájemnou interakci dětí a vedoucího, který by měl přinášet klíčové nápady, dávat žákům najevo, že chápe, co říkají, a zapojit se v okamžiku, kdy se někdo nevyjadřuje jasně.

4.1) Pravidla diskuze pro skauty

- **Naslouchat jeden druhému** – občas se může použít metoda, kdy řečník podá krátký přehled toho, co řekl řečník před ním a potom se podělí o své myšlenky.
- **Mluví vždy jen jeden** – Mezi vlčaty se může použít i nějaký symbolický předmět, který se vždy předá řečníkovi.
- **Zůstat u jednoho tématu** – Někdy mají účastníci diskuze tendenci utíkat od hlavního bodu. Spíše, než je za to kritizovat, může vedoucí říci: „Nejsem si jistý, že to souvisí s tím, o čem mluvíme, ale třeba tím někam míříš.“ To dává mluvčímu možnost vyjasnit situaci nebo poznat, že tato diskuze není ta pravá.
- **Všechny nápady jsou důležité** – Skauti potřebují povzbuzení, aby se podělili o své myšlenky. Dejte jim tedy najevo, že jejich myšlenky jsou ceněné. Pokud někdo prohlásí smyšlenku, nebo nepravdivé tvrzení, odpověď by měla být v duchu: „Mnoho jiných by s tebou jistě souhlasilo, ale my víme, že...“. Tímto způsobem nemusí žák pocítit za nesprávnou odpověď stud nebo sklídit výsměch.
- **Nepřípustné chování** – Je v pořádku s někým nesouhlasit, ale není vhodné soudit ostatní za jejich názory. Pomozte skautům porozumět, co to je odrovnání a jak se ostatní cítí, když se někdo takto chová.
- **Podporovat sebeúctu** – Všichni na schůzce jsou vedeni k účasti na činnosti. Ale přesto by měl mít jedinec právo se nezúčastnit, pokud by to pro něj bylo zvlášť bolestné.

4.2) Komunikativní dovednosti pro vedoucí

Existuje pět komunikativních dovedností, které, pokud se aplikují, mohou vedoucímu pomoci usnadnit komunikaci mezi účastníky. Návyky, na které upozorňujeme, jsou naslouchání, odrážení, vyjasňování, tázání se a hledání příkladů.

- **Naslouchání** – Tato aktivita vyžaduje všech smyslů vedoucího pro odpověď na chování jiné osoby. Pozornost se věnuje, jak verbálním, tak nonverbálním prvkům řeči.
- **Odrážení** – Je proces téměř doslovného opakování toho, co řekla jiná osoba. I když by měl být odraz používán zřídka, poskytuje vedoucímu příležitost ujistit se, že slyšeli mluvčího správně nebo, pokud chceme dotyčného ujistit, že jsme jeho poselství obdrželi a posloucháme.
- **Vyjasňování** – Je blízké odrážení. Poskytuje vedoucímu prostor pro spojování myšlenek žáků k formulování nových pojmů a jejich porozumění.
„Znamená to, že si myslíte, že...“.
- **Kladení otázek** – Pokud chce vedoucí pochopit myšlenky skautů, začne klást otázky. Používejte je však střídavě a s mírou. Důležité je pokládání otevřených otázek. To jsou takové, které vyžadují širší odpověď, než ano – ne (Mohl bys k tomu říci více? Jak ses cítil). Další zásadou je pokládání vždy jen jedné otázky, nepouštějte se do série otázek. Při ptaní se sledujte známky nervozity, strachu nebo neschopnosti odpovědět. Po chvíli ticha řekněte: „Potřebuješ ještě více času, nebo ti mám raději pomoci?“ Otázky zakončujte v pozitivním tónu. Dejte skautům najevo, že vaše otázky nejsou snadné a že udělali kus práce, když se podělili o své myšlenky.

- **Hledání příkladů** – Mladí lidé často považují za jednodušší uvést příklady nebo ilustrace, když se pokoušejí vyjádřit abstraktní pojem, nebo myšlenku. Stačí se jen zeptat: „Mohl bys uvést nějaký příklad?“

5) Závěr

Všechny uvedené komunikativní dovednosti a metody by měly skautům pomoci při rozšíření a rozvoji jejich myšlenkových operací. Tyto dovednosti udržují plynulou konverzaci. Lze jich použít během diskuzí na schůzkách i během interaktivních her (hraní rolí – ekologické hry).

6) Zdroje

1) Ready Kids [online]. [cit. 26. 9. 2007]. Dostupné na Internetu:

< <http://www.ready.gov/kids/fun/index.html>>.

2) Buď připraven [online]. [cit. 4. 12. 2006]. Dostupné na Internetu:

< <http://www.budpripraven.cz/>>.

3) Zonis, C. *Komunikace*. New York: Soros Foundations, 1992. ISBN 80-7178-683-7. [Vydání neuvedeno],

[ISBN neuvedeno]